

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind publicitatea măsurilor de ocrotire

I. Denumirea autorului/a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul Hotărârii Guvernului a fost elaborat de Ministerul Justiției.

II. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite prin implementarea noilor reglementări

Prezentul proiect a fost elaborat în vederea executării prevederilor art. 64 alin. (1) și (4) și ale art. 96 alin. (1) și (4) din Codul civil și ale prevederilor art. XVII alin. (7) din Legea nr. 66 din 13 aprilie 2017 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative, care, coroborat, stabileau în sarcina Guvernului reglementarea procedurii prin intermediul căreia se va asigura publicitatea măsurilor de ocrotire instituite în privința minorilor și a persoanelor majore sau care au dobândit capacitatea deplină de exercițiu pe altă cale, sarcină care urmează a fi executată după crearea condițiilor necesare, însă nu mai târziu de 2 ani de la data publicării Legii nr. 66/2017 (02.06.2017).

Fiind un proiect de act normativ a cărui scop primordial este de a asigura punerea în aplicare a prevederilor unei legi adoptate anterior, finalitățile urmărite prin implementarea acestuia sunt în linii mari similare cu cele care au fost prefigurate la adoptarea Legii nr. 66/2017 și anume de a asigura o ameliorare a situației juridice a persoanelor cu dizabilități și a celor considerate sub reglementarea anterioară ca fiind lipsite de capacitate de exercițiu sau având o capacitate de exercițiu restrânsă (minori, persoanele lipsite de discernământ), inclusiv prin furnizarea unor garanții sustenabile suplimentare, care ar asigura o echivalență efectivă a capacității juridice a acestora cu cea a altor persoane și care, fără a afecta libertatea acestor persoane de a participa în raporturi juridice obligaționale de drept civil, ar asigura și o protecție a drepturilor și intereselor persoanelor date împotriva unor potențiale comportamente abuzive, intenționate sau imputabile cu titlu de culpă, ale altor persoane, care prin încheierea unor acte juridice ar dobândi beneficii și ar cauza prejudicii disproporționate și inechitabile persoanei ocrotite. Analizat din alt punct de vedere, proiectul prezintă beneficii incontestabile și pentru persoanele cu capacitate deplină de exercițiu care ar dori să încheie un act juridic cu persoanele ocrotite, aceștia obținând o sursă credibilă

de informații, utilă în vederea realizării unei opinii informate cu privire la oportunitatea încheierii actului juridic și a potențialelor riscuri existente, în contextul în care Codul civil, în cadrul art. 33 și ale art. 335 și 336, stabilește sancțiuni drastice pentru încălcarea prevederilor referitoare la ocrotirea persoanelor respective și care pot avea un impact patrimonial nefavorabil asupra situației cocontractantului cu capacitate deplină de exercițiu.

Nu trebuie de omis faptul că prin instituirea modalității date de asigurare a publicității măsurilor de ocrotire vor fi înlesnite și posibilitățile de informare ale altor persoane fizice/juridice cu care poate interacționa minorul/persoana ocrotită (autoritățile publice centrale și locale, instanțele de judecată, notarii, furnizorii de servicii etc.).

III. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

În cuprinsul prezentului proiect sunt incluse prevederi referitoare la autoritățile publice responsabile de realizarea publicității măsurilor de ocrotire și la cele responsabile de transmiterea informației spre publicare (reieșind din prevederile art. 64 și 96 din Codul civil). Cu referire la autoritatea responsabilă nemijlocit de publicare, opțiunea pentru Agenția Resurse Informaționale Juridice este justificată de funcțiile de bază ale acesteia, stabilite în cuprinsul Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Resurse Informaționale Juridice, aprobat prin Hotărâra Guvernului nr. 644/2018, printre care sunt enumerate și cele legate de *„dezvoltarea, actualizarea, asigurarea integrității și menținerea în stare de funcționare a paginilor web oficiale ale Ministerului Justiției, a registrelor de stat și a altor sisteme informaționale ale sectorului justiției date în administrare”*.

Regulamentul stabilește că publicitatea instituirii, modificării și revocării măsurilor de ocrotire și a altor informații relevante se va asigura prin plasarea pe pagina oficială a autorității responsabile de realizarea publicității, în cadrul unei rubrici special create în acest sens, precizându-se totodată modalitatea în care va putea fi accesată informația dată. Modalitatea de publicitate pentru care s-a optat în proiect prezintă unele beneficii suplimentare față de soluțiile prevăzute în alte legislații naționale (de exemplu: afișarea la sediul instanței de tutelă și la primăria de la domiciliul minorului/persoanei reprezentate (art. 119 alin. (4) și 182 alin. (3) din Codul civil român); operarea unor mențiuni pe marginea actului de naștere a persoanei ocrotite, cu includerea informației despre măsurile de ocrotire în cadrul registrelor de stare civilă (art. 444 din Codul civil francez, art. 389, 423, 450 din

Codul civil italian) sau în cadrul unui registru special ținut de autoritatea publică responsabilă (art. 1:391 din Codul civil olandez)), beneficii care constau într-un grad mai ridicat de accesibilitate și, în consecință, de opozabilitate a informației cu privire la măsurile de ocrotire, ceea ce reprezintă o caracteristică determinantă pentru asigurarea eficienței acestor măsuri, în contextul sporirii numărului de contracte încheiate la distanță.

Totodată, reieșind din considerentul că o publicitate a măsurilor de ocrotire instituite în privința unor persoane poate ridica întrebări cu privire la respectarea dreptului la viață privată și la protecția datelor cu caracter personal, în cadrul proiectului a fost enumerată exhaustiv informația care poate fi publicată cu această ocazie (pct. 4, 5 și 8), optându-se pentru categoriile de informații care sunt efectiv relevante pentru încheierea unor acte juridice. Cunoscând în prealabil aceste informații, contragentul (persoana interesată) va putea identifica cu certitudine persoana ocrotită și persoana însărcinată cu ocrotirea, întinderea atribuțiilor acesteia din urmă, termenul pentru care a fost instituită măsura de ocrotire etc., renunțându-se la informații care nu prezintă importanță pentru încheierea actelor juridice sau care vizează într-o măsură preponderentă persoana celui ocrotit (cum ar fi, spre exemplu, rezultatele inventarierii bunurilor minorului/persoanei ocrotite sau măsurile care determină schimbări în statutul personal sau patrimonial al acestora (înregistrate în sistemul de publicitate italian), motivul care a stat la baza instituirii măsurii de ocrotire (înregistrat în sistemul de publicitate olandez)). În particular urmează a fi precizat că informația referitoare la data și luna nașterii minorului/persoanei ocrotite, cu toate că urmează a fi expediată în adresa autorității responsabile de asigurarea publicității măsurilor de ocrotire, nu va fi publicată pe pagina oficială a acesteia și urmează a fi utilizată strict în vederea asigurării executării prevederilor art. 63 din Codul civil, precum și ca un criteriu de identificare suplimentar al minorului/persoanei ocrotite în situațiile în care se solicită un extras privind măsurile de ocrotire în privința acestora. Cu referire la informația privind numărul de identificare de stat al persoanei fizice (IDNP), care la fel urmează a fi remisă în adresa autorității publice responsabile de realizarea publicității măsurilor de ocrotire, aceasta se va publica într-un format restrâns, indicându-se doar ultimele trei cifre ale IDNP-ului, astfel încât să se asigure atât protecția datelor cu caracter personal și excluderea unor riscuri de utilizare neconformă/ilegală a acestora, cât și o reflectare neechivocă a persoanei ocrotite, ce va permite celeilalte părți, la momentul încheierii

actului juridic, să verifice în baza unui indiciu de maximă relevanță (probabilitatea coincidențelor fiind practic exclusă) situația persoanei vizate.

Urmează a fi precizat că la elaborarea proiectului, autorul a ținut cont și de standardele Curții Europene a Drepturilor Omului legate de protecția dreptului la viață privată și de familie, care reies din jurisprudența sa în acest domeniu și, venind cu această reglementare, a urmărit ca ingerința admisă să fie considerată legitimă prin prisma criteriilor CtEDO, astfel încât aceasta să întrunească cumulativ cele 3 condiții stabilite în al doilea paragraf al art. 8 din Convenție (ingerința statului să fie prevăzută de lege, ingerința să vizeze un scop legitim, ingerința să fie necesară într-o societate democratică pentru atingerea aceluși scop). Astfel, dacă primele 2 condiții pot fi relativ ușor verificate, prin analiza modului în care norma legală corespunde cerințelor de previzibilitate și accesibilitate, precum și a scopului urmărit la adoptarea acesteia, condiția a treia este aceea în raport cu care Curtea își concentrează jurisprudența și care ridică cele mai mari probleme din punct de vedere practic și teoretic. Cu toate că de către Curte nu a fost elaborată o teorie generală în legătură cu acest aspect, unele linii directoare din jurisprudența sa pot fi identificate:

- caracterul „necesar” nu este echivalent cu cel „indispensabil”, întrucât statele beneficiază de o anumită marjă în aprecierea luării unei anumite măsuri (*hot. Silver și alții împotriva Regatului Unit, 25 martie 1983*);
- respectarea condițiilor legate de necesitatea măsurii date, proporționalitatea dintre măsură și scopul invocat și compatibilitatea măsurii cu spiritul unei democrații este o obligație a statului (*hot. Klass și alții împotriva Germaniei, 6 septembrie 1978*).

Prin necesitatea măsurii, Curtea înțelege că la baza intervenției statului trebuie să fie o nevoie socială imperioasă (ex. protecția ordinii sau moralei, protejarea intereselor private ale unei alte persoane), ceea ce considerăm că subzistă și în cadrul proiectului dat, or acesta urmărește protejarea drepturilor și intereselor unui cerc larg de persoane în legătură cu încheierea actelor juridice.

În ceea ce privește proporționalitatea cu scopul vizat, prin aceasta se urmărește a se asigura un just echilibru al intereselor în joc, Curtea reținând aici și măsura în care autoritățile naționale au luat în calcul interesele persoanelor ale căror drepturi ar putea fi lezate, totodată apreciind faptul că organele judiciare sau administrative ale statului au acordat respectul cuvenit drepturilor garantate prin Convenție și au analizat situația privită din punctul de vedere al reclamantului, nu numai din punctul de vedere al intereselor opuse acestuia (în cadrul proiectului un accent distinct se pune nu doar pe

analiza situației persoanei ocrotite, ci pe protecția efectivă a unor drepturi și interese ale acesteia).

Cu referire la compatibilitatea măsurii cu spiritul unei democrații, aceasta implică faptul ca ingerința statului să poată fi încadrată în ideea de stat de drept și, în general, se subscrie ideii de excludere a arbitrariului la luarea unor decizii, situație care în proiect se propune a fi atinsă prin prevederea unei proceduri de lucru clare, cu expunerea certă a atribuțiilor fiecărei instituții implicate.

Totodată, în proiectul Hotărârii Guvernului a fost inclusă o prevedere care urmează să reglementeze situația hotărârilor/deciziilor privind măsurile de ocrotire, care au fost emise în intervalul dintre momentul intrării în vigoare a Legii nr. 66/2017 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative și momentul intrării în vigoare a prezentului proiect, instituind o obligație a autorităților responsabile (autoritățile tutelare și instanțele de judecată) de a comunica despre aceste acte într-un termen de 30 de zile din momentul intrării în vigoare a proiectului, astfel încât acestea să nu fie omise de la publicitatea stabilită de lege.

Adițional, proiectul stabilește în sarcina Agenției Resurse Informaționale Juridice remiterea lunară în adresa autorității competente de a realiza publicitatea a unui Raport statistic desfășurat, care să cuprindă informația cu privire la instituirea, modificarea și revocarea tuturor tipurilor de măsuri de ocrotire judiciară în cadrul fiecărei instanțe de judecată naționale. Măsura dată urmărește scopul de a asigura suplimentar excluderea unor omisiuni de furnizare a informației respective și totodată oferă un mijloc util de verificare a activității instituțiilor implicate în procesul de asigurare a publicității măsurilor de ocrotire judiciară.

IV. Fundamentarea economico-financiară

Proiectul nu necesită cheltuieli suplimentare din contul bugetului de stat.

V. Modul de încorporare a proiectului în sistemul actelor normative

Odată cu intrarea în vigoare a prezentului proiect nu va fi necesară modificarea altor acte normative.

VI. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul Hotărârii Guvernului a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*.

Secretar de stat

Nicolae EȘANU